एम0 ए0 संस्कृतम् (प्रथमं वर्षम्)

M.A. Sanskrit (Previous)

विस्तृतः पाठ्यक्रमः

Detail of the Core Coursee for Sanskrit

सत्रम् - प्रथमम्

Semester -I

आधारभूतपत्रम् (Core paper) **पूर्णाङ्कः -100**

MSA-C111 **वैदिकसाहित्यम्** (Vaidika-Sahityam) सत्रान्तपरीक्षा -70, आन्तरिकपरीक्षा-30

समयः - 03 होराः (Time : 3 Hours)

प्रस्तावितः पाठ्यक्रमः (Prescribed Coursee) **सकल-अर्जिताधिभारः 06 (Total Credit - 06)**

खण्डः (Section) 1 - निरुक्तम्- प्रथमद्वितीयौ अध्यायौ

खण्डः (Section) 2 - वैदिक-आख्यानानि ऋग्वेदादिभाष्यभूमिका च

खण्डः (Section) 3 - ईशावास्योपनिषद् वैदिकसाहित्येतिहास:

खण्डः (Section) 4 - पञ्चमहायज्ञा, श्रौतम् अग्निहोत्रं च

पाठ्यक्रमोद्देश्यम्-

छात्राणां वैदिकवाङमयपरिज्ञानमस्य पाठ्यक्रमस्योद्देश्यमस्ति प्रपत्रेणानेन छात्राःवेदानां स्वरूपम् उत्पत्तिकालः वेदनिहितज्ञानविज्ञानं, वेदप्रतिपादितजीवनमूल्यानि उपनिषज्ज्ञानं। छात्राःप्राप्नुवन्तो। वेदार्थप्रणाल्याःज्ञानाय निरुक्ताध्ययनमपि समाहितं वर्तते।

पाठ्यक्रम-अध्ययनपरिणामाः (Course Outcomes)-

- अस्य पत्रस्य पठनान्तरं छात्राः विस्तृतवैदिकसहित्येन तदीयविविधज्ञानेन च परिचिताःभविष्यन्ति।
- निरुक्ताध्ययनेन वेदमन्त्राणामर्थं व्याख्यानपद्धतिं वैदिकाख्यानानां स्वरूपञ्च ज्ञास्यन्ति।
- अनेनोपनिषदां तत्वज्ञानं पञ्चमहायज्ञानां महत्वञ्च अधिगमिष्यन्ति। पञ्चमहायज्ञानां प्रचारेण आतंकवादस्य शमनं प्राणिषु दयाभावना पर्यावरणसंरक्षणं विश्वमैत्री आत्मशान्तिश्च प्रतिष्ठिता भविष्यति।
- वैदिककर्मकाण्डेषु निपुणाःछात्राः कर्मकाण्डं कारयित्वा जीवकार्जने समर्थाः भविष्यन्ति।

घटकानुरूपविभाजनम् (Unit-Wise Division)

खण्डः (Section) -1 निरुक्तम्- प्रथमद्वितीयौ अध्यायौ

घटकम् (Unit) -1 (क) निरुक्तस्य सामान्यः परिचयः

(ख) प्रथमोऽध्यायः - निर्वचनम्, व्याख्या, समालोचनात्मकम् अध्ययनञ्च

घटकम् (Unit) -2- द्वितीयोऽध्यायः - निर्वचनम्, व्याख्या, समालोचनात्मकम् अध्ययनञ्च

खण्डः (Section) -2 वैदिक - आख्यानानि ऋग्वेदादिभाष्यभूमिका च

घटकम् (Unit) -1 वैदिक - आख्यानानि - सरमा-पणिः, यम-यमी, पुरूरवा-उर्वशी, विश्वामित्र-नदी इत्येतेषां समीक्षात्मकम् अध्ययनम्

घटकम् (Unit) - 2 ऋग्वेदादिभाष्यभूमिकाया अग्रलिखिता विषयाः - वेदोत्पत्तिः, वेदनित्यत्वम्, वेदसंज्ञा, नौविमानादिविद्या वेदविषयश्च

खण्ड: (Section) -3 ईशावास्योपनिषद् वैदिकसाहित्येतिहासश्च

घटकम् (Unit) - 1- ईशावास्योपनिषदः परिचयः, व्याख्या, समालोचनात्मकम् अध्ययनञ्च

घटकम् (Unit) - 2- वैदिकसाहित्यस्य सामान्यः परिचयः कालश्च

खण्डः (Section) 4 - पञ्चमहायज्ञाः अग्निहोत्रञ्च

घटकम् (Unit) - 1- पञ्चमहायज्ञानां सामान्यपरिचयो महत्त्वञ्च

घटकम् (Unit) - 2- अग्निहोत्रस्य विधिः, प्रतीकात्मकमहत्त्वञ्च श्रौतसूत्रानुसारम्

संस्तुतग्रन्थाः-

1. निरुक्तभाष्य- चन्द्रमणि विद्यालंकार ।   2. निरुक्त- कपिलदेव शास्त्री।
3. ईशावास्योपनिषद्- शांकरभाष्य, गीताप्रेस, गोरखपुर। 4. ईशावास्योपनिषद्- डॉ0 सत्यव्रत सिद्धान्तालङ्कार ।
5. वैदिक साहित्य और संस्कृति- डॉ0 कपिल देव द्विवेदी।
6. वैदिक वाङ्मय का इतिहास- भगवद्दत्त।
7. ऋग्वेदादिभाष्यभूमिका- महर्षि दयानन्द। प्रकाशन : आर्ष साहित्य प्रचार ट्रस्ट, मुख्यालय : 427, गली मंदिर वाली, नया बांस, दिल्ली06
8. भूमिकाभास्कर- स्वामी विद्यानन्द सरस्वती, प्रकाशक- रामलाल कपूर ट्रस्ट, रेवली, सोनीपत।
9. वैदिक इतिहासार्थ निर्णय - पण्डित शिवशंकर शर्मा 'काव्यतीर्थ'। (प्रकाशन : सत्यार्थ प्रकाशन न्यास 1425, सैक्टर -13, अर्बन एस्टेट, कुरुक्षेत्र, हरियाणा -136118)
10. पञ्चमहायज्ञविधिः, स्वामी दयानन्दः
11. पञ्चयज्ञप्रकाशः, स्वामी समर्पणानन्द सरस्वती
12. श्रौतयज्ञों का संक्षिप्त परिचयः, पं0 युधिष्ठिर मीमांसक, रेवली, सोनीपत, हरियाणा